

SMYRNA / İZMİR KAZILARI MERMER AĞIRLIKLARI

MARBLE WEIGHT FINDINGS FROM SMYRNA/İZMİR

Akın ERSOY *

Makale Bilgisi

Başvuru: 15 Kasım 2018

Hakem Değerlendirmesi: 16 Kasım 2018

Kabul: 13 Aralık 2018

DOI Numarası: 10.22520/tubaked.2018.18.001

Article Info

Received: November 15, 2018

Peer Review: November 16, 2018

Accepted: December 13, 2018

DOI Number: 10.22520/tubaked.2018.18.001

Özet

Bu makale içerisinde Smyrna/İzmir arkeolojik kazı çalışmaları sırasında ele geçen ve günümüze ulaşmış az sayıda örnekle temsil edilen mermer ağırlıklar konu edilmiştir. Genellikle sıkça karşılaşılmayan örneklerden olan dört mermer ağırlığın üçünün, Smyrna Agorası ve ilişkili yapılardan ele geçmiş olması şaşırtıcı olmamakla birlikte, Roma dönemi ticari faaliyetlerine ilişkin ipuçları sunması açısından ayrıca önem taşıdıklarını belirtmek gerekir. Agoraların büyük kalabalıkları barındıran ve ticaretin en yoğun olarak gerçekleştiği kamusal alanlar olması, ticari amaçlarla Agorada bulunan ticaret erbabının kent yönetimi tarafından kontrol altında tutulmasını gerekli kılmıştır. Bu bağlamda belirli kurallar çerçevesinde ölçü ve ağırlıkları kontrol eden ve birden fazla olduğu öngörülen kamu görevlilerin kendi standart ağırlıklarıyla satıcının ağırlıklarını tartarak kontrol ettikleri bir denetim mekanizması bilinmektedir. Hellenistik Dönem'den Erken Bizans Dönemi'ne kadar ticari faaliyetlerin son derece yoğun bir şekilde yaşanmış olduğu Smyrna Agorası'nda, sözü edilen bu üç mermer ağırlığın yükçe ağır olan malları tartma işleminde kullanılmış oldukları anlaşılmaktadır. Dördüncü örnek Smyrna Tiyatrosu'ndan olup buradaki etkinlikler çerçevesindeki alışverişler sırasında kullanılmış olmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Smyrna /Agora, Kazı, Mermer Ağırlıklar, Roma Dönemi.

* Doç.Dr., Smyrna Antik Kenti Kazı Başkanı, D.E.Ü Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü-Tınaztepe Yerleşkesi Buca/İzmir, e-posta: akin.ersoy@deu.edu.tr.

Abstract

This paper presents the marble weights that were unearthed in small representative quantities in the excavations at the Agora of Smyrna. Although not a very common finding, the discovery of the three of these weights at the Agora of Smyrna and related buildings is not surprising and it should be remarked that they give important clues about the commercial relations during the Roman period. The Agoras, as public spaces that witnessed big crowds and the most extensive commercial activities, must have necessitated the controlling of the traders by the city administration. In this context we can talk about a control mechanism which regulated the standards and weights within the framework of certain rules. This mechanism consisted of a number of public officials who would control the weights of the traders by weighing them with their own standards. The three of the abovementioned marble weights must have been used for weighing heavier goods at the Agora of Smyrna, where commercial activities were rather intense from the Hellenistic to the Early Byzantine period. The fourth one from the Smyrna Theater should have been used for shoppings during the activities there.

Keywords: Smyrna/Agora, Excavation, Marble Weights, Roman Period.

Fotoğraf 1 - Önde Smyrna Agorası, arkada Akropol tepesi Kadifekale (Smyrna Kazı Arşivi) / *The Agora of Smyrna and Kadifekale (The Acropolis of Smyrna).*

Smyrna/İzmir, Büyük İskender'in ardından yeni yerinde kuruluşu ile birlikte Doğu ve Batı Dünyası arasında hem kara hem de deniz ticaret yolları üzerinde olması nedeniyle, bugün olduğu gibi önemli bir ticaret merkezi oldu. Kentin ticaret merkezi ise son yıllarda yoğun arkeolojik çalışmalara konu olan Agora'sı idi.

Smyrna Agorası, Antik Smyrna/İzmir'in merkezinde dörtgen planlı meydanının dört tarafından portikolarla çevrelenmiş bir kompleks olarak kentin günlük yaşamının merkezi durumundaydı (Ersoy 2015: 81 vdd.). Sadece portikolar değil portikolarla ilişkili yapılarla birlikte Smyrna'nın ticari, adli, sosyal ve kültürel merkezi idi. Meydanın kuzey kenarında yer alan ve Bazilika olarak tanımlanan yapı altta bodrum katı olmak üzere toplam üç kat yüksekliği ile kompleksin en önemli ve anıtsal yapısı konumundaydı ve adli ve ticari işlere ev sahipliği yapmaktaydı. Meydanın batısındaki Batı Portiko ile ilişkili olarak kentin idari işlerine ayrılan Kent Meclisi (Bouleuterion) ve onun hemen güneyinde ve ona bitişik durumda sosyo-kültürel bir yapı olarak kullanıldığı anlaşılan bir Mozaikli Yapı yer almaktadır (Foto. 1). Kentin bir diğer sosyo-kültürel yapısı da yine son yıllarda yapılan arkeolojik kazılarla sahne binası ve oturma basamaklarının bir bölümüne ulaşılmış olan Tiyatro'su idi.

Smyrna Agorası'ndaki sürdürülen arkeolojik kazılar antik kentin merkezi olarak Hellenistik, Roma ve Bizans Dönemi günlük yaşamına ilişkin pek çok buluntuyu ortaya çıkarmıştır. Bunlar içinde sınırlı sayıdaki

kurşun, bronz ve cam ağırlık örneklerinin yanında, Agora mevki kazılarında bulunan üç adet taş (mermer) ağırlık oldukça farklı ve dikkat çekici örneklerdir. Bunlara ek olarak Tiyatro kazılarında bulunan tek bir örnek de bu buluntulara eşlik etmektedir. Çalışma konusunu oluşturan bu ağırlıkların, günümüze ulaşmış az sayıda örnekle temsil edildiği ve genellikle sıkça karşılaşılmayan örneklerden olduğu bilinmektedir. Bronz ve mermer ağırlıkların çarşıda pazarda kullanılan terazi ağırlıkların standart ve yasal ağırlıkta olup olmadığına ilişkin denetimlerde standart ağırlık olarak kullanıldıkları, kurşun ağırlıkların sayısal olarak daha fazla ele geçmesi ise ucuz, kaybolma riski olduğundan çok sayıda elde bulundurulması, esnafın daha fazla rağbet etmesi ile ilişkilendirilmektedir. (Tekin 2015: 7-8) Kurşun ağırlıkların sayısal fazlalığı için kolay taşınabilir olmasını ve çok farklı gramajlarda kolaylıkla üretilmesini de burada değerlendirmek mümkündür.

Antik dönemden itibaren tartı aleti olarak kullanılan terazi (*libra*), Roma ve Bizans Dönemlerinde kantar (*statera*) ile birlikte kullanılmıştır (Acara Eser 2003: 34). Terazi ile el kantarı arasındaki fark, terazilerin iki kefeli olması, kantarların ise ya tek kefeli ya da kefe yerine sadece yük taşıyıcı kancalardan ibaret olmasıdır (Tekin 2015: 117). Değerli eşya ve madenler, sikke gibi hafif malzemeler terazi ile tartılırken, ağırlığı daha fazla olan et, balık, sebze gibi ürünler ve amphoralar kantar ile tartılmıştır (Acara Eser 2003: 34. Dipnot 6). Tartı aletlerinde olduğu gibi ağırlıklarda da kantar

ile kullanılan büst veya heykel biçimli ağırlıklar¹ ile terazi kefesinde kullanılan düz ağırlıklar olmak üzere iki tip karşımıza çıkmaktadır (Acara Eser 2003: 40). Terazi ağırlıkları standart ağırlıkta ve birim değerlerine sahipken, kantar ağırlıkları için standart bir ağırlık olmamakla birlikte ağırlık kantarın kuvvet kolu üzerine kazanmış “ölçü cetveli” tarafından belirlenmektedir (Tekin 2015: 121). Antik Dönemde terazi ağırlıklarının sıklıkla bronz, kurşun ve taş gibi malzemelerden yapıldığı, Klasik ve Hellenistik dönemlerde yaygın olarak kare formunun tercih edildiği ancak, dikdörtgen, üçgen, kübik, yuvarlak gibi çeşitli formlarda da üretilmiş oldukları tespit edilmiştir (Tekin 2015: 7).

Roma döneminde kullanılan ana ağırlık birimi 12 ons olan libra'dır ve ≈ 327.4 gr. olarak hesaplanmıştır. Alt ve üst birimlere sahip olan libranın ağırlığının dönemsel olarak değişmiş olduğu, örneğin Geç Antikçağ'da 324 gram olduğu ifade edilmektedir (Tekin 2016: 9).

Roma döneminin taş ağırlıkları çeşitli şekillerde yapılmıştır. Bazı taş ağırlıklar bronz örneklerde olduğu gibi iki taraflı kesilmiş küre biçiminde bir forma sahiptir (Davidson 1952: Pl.96, 1645). Daha ağır olan ağırlıklar için ortak bir form, üstte iki çıkıntısı/ memesi bulunan (*mastoid*) ve bazen bir sap ile birleştirilen dikdörtgen şekilde yapılmış olan ağırlıklardır. Bunların, önceleri adak için yapılmış objeler olduğu düşünülmüş, sonrasında ağırlık olarak kullanıldıkları kesinlik kazanmıştır. Bununla birlikte iki meme benzeri çıkıntının hangi amaçla yapıldığı veya ne anlama geldiği açıklanamamıştır (Davidson 1952: 205-206). Korinth'te bulunan taş ağırlıklar², üzerinde değerleri işaretlenmiş ve hiçbir işaret taşımayan örnekler olmak üzere iki gruptan oluşmaktadır. İşaretli olanlar 5, 7, 8 ve 10 *librae* olan örneklerdir. Bazı ağırlıkların olması gerekenden çok daha düşük ağırlıkta olması, kötü yontulmuş olmalarıyla ilişkilendirilmiştir (Davidson 1952: 206). Geç Hellenistik ve Roma İmparatorluk Dönemine tarihlenen taş (mermer) ağırlıkların tuğla biçiminde olduğu ve üzerlerinde kabartma halinde iki çıkıntı (meme) veya iki yarım kürenin yer aldığı görülmektedir³. Atina Agorası'nda çeşitli örnekleri bulunan ve benzer biçimde tasvir edilen bu objelerin,

taş ağırlık olarak değerlendirildiği aynı şekilde hepsinde olmasa da iki yarım küre arasında kulp işlevi gören çubukların yer aldığı belirtilmektedir (Lang ve Crosby 1964:34).

Smyrna /İzmir kazılarında ele geçen taş (mermer) ağırlık sayısı dört adet olup, bunların üçü Agora'dan, dördüncü örnek ise tiyatro kazılarında ortaya çıkarılmıştır. Agora buluntularından ilki, Bouleuterion kazılarında ele geçmiştir. K1-28 plankaresi 16.62-16.20 m. seviyelerinde ortaya çıkarılan taş ağırlık SMYRNA.1608-B Envanter numarası ile 2010 yılında İzmir Arkeoloji Müzesine teslim edilmiştir. 14.5x5.5x7.1 cm. ölçülerinde yapılmış tuğla biçimindeki ağırlığın üst kısmında iki adet yarım küre şeklinde kabartma bulunmaktadır. 1500 gr. ağırlığında olduğu tespit edilen taş (mermer) ağırlığın orijinal ağırlığı muhtemelen 5 *libra* olup yaklaşık 1637, 25 gramdır. Kulpsuz ve üzerinde herhangi bir değer işareti taşımayan eserin her iki yanında ve dip kısmında oyuklar yer almaktadır. Genel kondisyonu son derece düzgün olmakla birlikte kenar kısımlarında ve yüzeyinde küçük çaplı aşınmalar gözlenmektedir (Foto. 2). Erken örnekleri MÖ2. ve 1. yüzyıllara tarihlendirilen *mastoid* formlu taş ağırlığın benzerleri Ephesos (Quatember 2010: Tafel 277, B-M1 8, B-M1 9), Korinth (Davidson 1952, p.213-214, Pl.97,1653), Atina Agorası (Lang ve Crosby 1964, P.11- SW1), Délos (Waldemar 1938: 145, Fig.171-2) ve Porphyreon (Gwiazda 2011-2012: 41, Fig.15) gibi kentlerde karşımıza çıkmakta ve Roma Dönemine tarihlenmektedirler.

Benzer *mastoid* formlu ikinci örnek Agora Z1/A2-12/13 plankaresinde yüzey buluntusu (14.00 m.) olarak ele geçmiştir. 16.2x9.2x7.4 cm. ölçülerinde yapılmış tuğla biçimindeki ağırlığın üst kısmında iki adet yarım küre şeklinde kabartma bulunmaktadır. 2220 gr. ağırlığında olduğu tespit edilen taş (mermer) ağırlık kulpsuzdur. Araştırmacıların önerdiği orijinal ağırlık muhtemelen 7 *libra* olup yaklaşık 2292, 15 gramdır. Üzerinde herhangi bir değer işareti taşımayan eserin dip kısmında oyuk yer almaktadır (Foto. 3).

Ephesos Yamaç Evler'de bulunan örneklerden biri (B-M1 8) Agora örneği gibi tuğla biçiminde ve üzerinde iki yarım küre çıkıntısı bulunan *mastoid* formlu örnek olup 3130 gramdır. İkinci örnek (B-M1 9) yarısı kırık olsa da üzerinde iki yarım küreyi birbirine bağlayan sapın bir bölümü korunmuş bir şekilde ele geçmiştir. Bu ağırlıkların özel konutlarda bulunmuş olması, teslim edilen malların uygun kontrollere tabi olması gerçeği ile açıklanmaktadır (Quatember 2010:650). IV. Yapı evresinde bulunan taş ağırlıklar MS 3. yüzyılın 3. çeyreğine tarihlenmektedir.

¹ Büst şeklindeki kantar ağırlıkları genellikle Athena, Apollon, Attis, Dionysos gibi tanrı ve tanrıçalara ait büstlerden olabileceği gibi, köle veya çocuk gibi sıradan kişilere ait büstlerden de olabiliyordu. Bkz. Tekin 2015: 121.

² Taştan yapılmış (*Mastoid* formlu, iki tarafı kesilmiş küre biçimli ve yarı küresel formdaki) ağırlık örnekleri için bkz. Davidson 1952: Pl.97.

³ Tekin 2015: Levha 2- Res.3. Bu tipteki taş ağırlıklar *Mastoid* formlu ağırlıklar olarak adlandırılmaktadır.

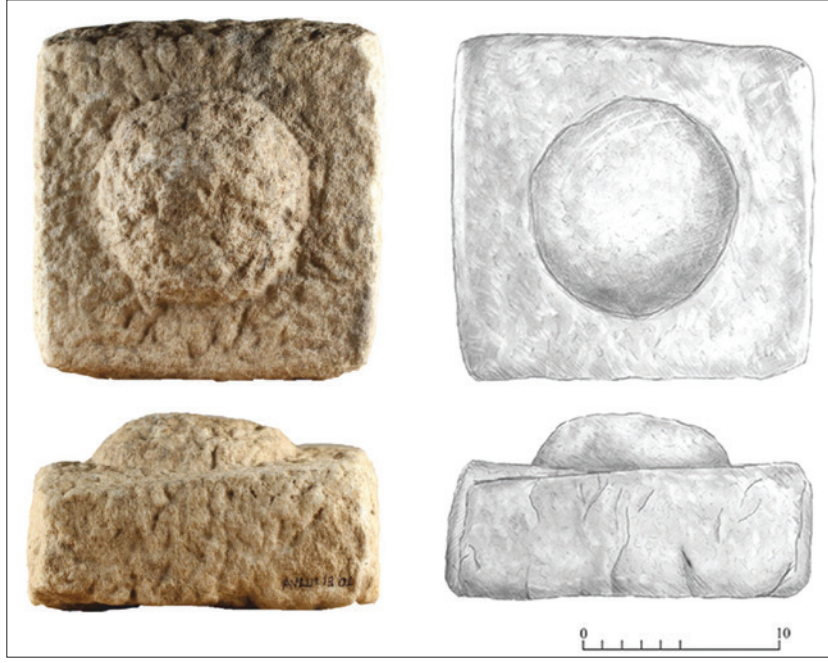
Fotoğraf 2 - Bouleuterion kazılarında bulunan mastoid formlu mermer ağırlık (Smyrna Kazı Arşivi) / *Mastoid-shaped marble weight from the Bouleuterion Excavations.*

Fotoğraf 3 - Smyrna Agorası'nda bulunan mastoid formlu mermer ağırlık (Smyrna Kazı Arşivi) / *Mastoid-shaped marble weight from the Agora of Smyrna.*

Smyrna Agorası'nda bulunan son örnek, 2013 yılında Avlu Alanı (F2/23-24 plankareleri) üzerinde gerçekleştirilen sondaj çalışmaları (Ersoy ve diğerleri 2014(a): 19) sonucu ele geçen (mermer) ağırlıktır (Foto. 4). Bouleuterion kazılarında bulunan ilk örneğe göre daha büyük ölçülerde yapılmış ve daha ağırdır. 18.5 x 17.5 x 9 cm. ölçülerinde kareye yakın formda olup üzerinde tam ortasına gelecek

şekilde yarım küre formunda tek bir kabartma bulunmaktadır. Geneli üzerinde göze çarpan aşınmalar ve ufak tefek kırık izlerinin yanı sıra son derece iyi korunmuş olan parçanın yapılan ölçüm sonucu 7000 gr. olduğu tespit edilmiştir. Orijinal ağırlık 22 *libra* olup yaklaşık 7203,9 gramdır. Aynı seviyeden ele geçen ve Roma dönemine tarihlenen mermer mimari parçalar, pişmiş toprak tuğlalar ve seramik parçaları

Fotoğraf 4 - Smyrna Agorası Avlu sondaj çalışmalarında bulunan kare formlu mermer ağırlık (Smyrna Kazı Arşivi) / *Square-shaped marble weight from the sound in the Agora of Smyrna.*

Fotoğraf 5 - Smyrna Tiyatrosu kazılarında bulunan kare formlu mermer ağırlık (Smyrna Kazı Arşivi) / *Square form marble weight from the Theater of Smyrna.*

ile birlikte değerlendirildiğinde bu mermer ağırlığın da MS 3. yüzyıla ait olduğunu söylemek mümkün görünmektedir.

Son olarak ele geçen bir diğer örnek Smyrna Tiyatrosu kazılarında bulunan *mastoid* formlu ağırlık örneğidir (Foto. 5). E1-21 Plankaresi ve 83.50 m. seviyesinde ele geçen buluntu 5.5x 5.2x5.2 cm ölçülerinde kareye yakın bir forma sahip olup 0,305 gr. ağırlığındadır. Diğer örneklerde olduğu gibi üst kısmında yarım küre biçiminde kabartma, her iki yanında ve alt kısmında oyuk biçiminde tutma yerleri bulunmaktadır. Ancak

eser üzerinde ciddi yıpranma ve aşınma gözlenmektedir. Bu nedenle parçanın orijinal ağırlığının aslında 1 *libra* olduğu (327,45 gr.) ve 22,45 gramlık bir aşınma kaybıyla bugünkü ağırlığını muhafaza ettiği şeklinde bir değerlendirme yapmak mümkündür.

Bronz ve taş ağırlıkların kurşun ağırlıklara göre orijinal ağırlıklarını koruması açısından daha dayanıklı malzemeler olduğu, ancak az sayıda üretildikleri belirtilmektedir (Tekin 2015:7). Az sayıda ele geçmelerinin bir nedeni olarak, pazarda kullanılan terazi ağırlıklarının standart ve yasal ağırlıkta olup olmadığına dair kontrollerin bronzdan yapılmış standart ağırlıklarla yapılması ve bu ağırlıkların *Agoranomos*, *Metronomos* olarak adlandırılan pazar ve ağırlık denetçileri tarafından yapılıyor olmasıyla ilişkilendirilmektedir (Tekin 2015:7). Bilindiği üzere Agoralar büyük kalabalıkları barındıran ve ticaretin en yoğun olarak gerçekleştiği kamusal alanlardır. Ticari amaçlarla Agorada bulunan ticaret erbabının kent yönetimi tarafından kontrol altında tutulması gerekli olduğundan kurallar belirleniyor ve bu kurallara uymayanlar için cezalar öngörülüyordu (Tekin 2015: 29-31). Kontrol işleri Hellenistik Dönem'de ciddi sorumluluk içeren ancak Roma İmparatorluk Dönemi'nde daha çok onursal olarak bir değer taşıyan bu görev bir yıllığına seçilen *Agoranomos* adı verilen görevliler tarafından yürütülüyordu. Birden fazla sayıda olan bu görevlilere ölçü ve ağırlıkları kontrol eden *Metronomos* adı verilen ve yine birden fazla olduğu öngörülen görevliler yardımcı oluyorlardı. *Metronomoslar*'ın kendi standart ağırlıklarıyla

Fotoğraf 6 - Agora, Altınpark, Şifa sektörü kazılarında ele geçen Roma ve Bizans Dönemlerine ait kurşun, bronz ve cam ağırlık örnekleri (Smyrna/Agora Kazı Arşivi) / *Lead, bronze and glass weight samples from the Agora of Smyrna, Altınpark Archaeological Area and Şifa Sector.*

satıcının ağırlıkları tartılarak kontrol ediliyordu. Nitekim Hellenistik ve Roma Dönemlerine ait, üzerinde *Tripod* (üç ayaklı kazan) tasviri ile Smyrna yazısı bulunan kurşundan kare ve dikdörtgen ağırlıklar Smyrna’da ele geçirilmiştir (Tekin 2015: 98-101). Anlaşılan o ki, ağırlıklar üzerindeki bu betimleme, ön yüzünde Apollon arka yüzünde *Tripod* olan Smyrna kent sikkelerinin ilk tedavüle çıkan sikkelerini kopyalamıştı (Ersoy ve diğerleri 2014(b): 17). Son dönem arkeolojik kazılarında ise Agora ve Altınpark Arkeolojik Alanı’nda ele geçen kare ve yuvarlak formlu bronz, kurşun ve cam ağırlıklar Roma ve Bizans Dönemlerine aittir⁴ (Foto. 6).

Klasik ve Helenistik dönemlerin *agoranomos*’u⁵ Roma İmparatorluk Döneminde de doğu eyaletlerindeki varlığını sürdürmüş olup, günümüze ulaşmış ağırlıklar üzerindeki yazı ve yazıtlardan *agoranomos* dışında *hipparkhos*⁶,

⁴ Smyrna Agorası için bkz. Ersoy 2015: 81-94. Konu dışında kaldıkları için metal ağırlıklar bu makale içinde değerlendirilmemiştir.

⁵ *Aediles* (tek. *aedilis*, Yun. *ἀγοράνομος*): Latince *aedes* (tapınak; bina) kelimesinden türemiş olup, kamu binalarının korunması, festivaller ve oyunlar gibi sorumlulukları üstlenmekteydi. Yunanca çevirisinden anlaşılacağı üzere pazar piyasasının da kontrolünü sağlıyorlardı. Bkz. Ioannes Lydos (Çeviri: Fatih Onur) 2013:160.

⁶ Birinci Mevki’deki Süvari Komutanı. *ἵππαρχος* = *magister equitum* (Süvari Komutanı): *Dictator* atandığında, onunla beraber yardımcı konumunda çoğunlukla *dictator*’un seçtiği bir *magister equitum* görevlendirilirdi. *Dictator*’un *imperium* (=emretme) yetkisine bağlı olan *magister equitum*, *dictator* kısa süreliğine yok olsa dahi tüm yetkiyi elinde tutardı. Askeri

Fotoğraf 7 - Altınpark kazılarında bulunan kalp biçimli kurşun ağırlığa ait taş kalıp parçası (Smyrna Kazı Arşivi) / *Stone mould of heard-shaped lead weight from The Altınpark Archaeological Area.*

panegyriarkhos ve *paraphylaks*⁷ gibi ünvanlar taşıyan kişilerin de pazarları denetlediği anlaşılmaktadır (Tekin 2015: 122). Geç Antik Çağ’da da ağırlıkların aynı şekilde *Praetor Prefekti*⁸, *Eparkhos* ve *Comes Sacrorum Largitionum* gibi belli ünvanlara sahip yüksek amirlerin denetimi altında olduğu belirtilmektedir. MS 3. yüzyıl sonu veya 4. yüzyıl başlarında pazardan sorumlu *Agoronomos*’un artık önemini yitirdiği, onun yerini “vali” ya da “eyalet yöneticisi” olarak tanımlayabileceğimiz *Eparkhos*’un aldığı anlaşılmaktadır (Tekin 2015:122).

Roma İmparatorluk Dönemi ağırlıkları genellikle kurşundan ve çeşitli formlarda üretilmiştir. Bu formların kare, üçgen, yaprak, çok köşeli ve kalp biçimli olanları sıkça rastlanılan örneklerdendir. Tarihlendirilmeleri üzerlerinde yer alan imparator adlarına ve iktidar yıllarına göre ya da *Eparkhos* (vali) adlarına göre yapılabilmektedir (Tekin 2015:126). Roma dönemine tarihlenen kalp biçimli kurşun ağırlıkların genellikle iki yüzünde de çeşitli yazı ve ifadelerin yer aldığı bilirse de, Altınpark kazılarında bulunan killi kireçtaşından yapılmış

görev olarak *dictator* tüm piyadelerin komutanıyken, *magister equitum* altlıların başında dururdu. Bu makama, hem *reges* hem de *dictatores*’in hepsi, sonraları *hipparkhos* ünvanını *eparkhos* ile değiştirdikten sonra da *caesares* sahip oldu. Bkz. Ioannes Lydos (Çeviri: Fatih Onur) 2013: 27. Not. 52. *Eparkhos* ünvanının sıklıkla *praefectus praetoria* ünvanının karşılığı olarak kullanılmaktadır. Bkz. Öztürk 2006: 177, Dipnot.442.

⁷ Yazıtlardan anlaşıldığı kadarıyla *paraphylaks* ’lar hem kent hem kırsal alan olmak üzere iki farklı görev alanına sahiptiler. Kent içinde görev yaptıklarını, İmparatorluk Çağı’na ait birçok yazıt aracılığıyla öğrenmekteyiz: Kyzikos ağırlıkları üzerinde *agoranomos* ’ların yanı sıra, *paraphylaks* ’ların da adı geçmektedir. Karya Bölgesi’nde Nysa kentindeki bir *paraphylaks* ’ın, *agoranomos* ’luk vazifesini yerine getirdiği bilinmektedir (Öztürk 2006: 146).

⁸ *Praefectus praetorio*: İmparatorluk dönemiyle birlikte, İmparatorun kendisini koruyan özel muhafız alayının komutanıdır. Ioannes Lydos’a göre *praefectus praetorio*’nun kökeni *magister equitum*’dur. Fakat *magister equitem* tek iken, *praefectus praetorio* bazı istisnalar hariç çoğunlukla iki hatta bazen üç ya da dört tane olabilmektedir. Bkz. Ioannes Lydos (Çeviri: Fatih Onur) 2013:150-151.

tek parçalı kalıp parçası üzerinden ağırlığın sadece ön kısmına dair ipuçlarını yakalamak mümkün olmaktadır (Foto. 7). 11.7 cm. yüksekliğinde 7.2 cm. genişliğinde ve 5.2 cm. kalınlığında ölçülere sahip olan kalıbın üzerinde 1.3 cm. yüksekliğinde harflerden oluşan Grekçe üç satır yer almaktadır. Okunabilen harfler şu şekildedir:

? ΠΑΡ
XO
Υ

Anlaşılan o ki, dökülecek resmi ağırlığın bu tarihte görevli olan *hipparkhos* /*eparkhos*'un kontrolünde olduğudur.

Burada konu edilen üç mermer ağırlığın Agora ve ilişkili yapılardan ele geçmiş olması şaşırtıcı değildir. Nitekim Hellenistik Dönem'den Erken Bizans Dönemi'ne kadar ticari faaliyetlerin ve bağlantıların son derece yoğun bir şekilde yaşanmış olduğu Smyrna Agorası'nda, sözü edilen bu üç mermer ağırlığın yükçe ağır olan malları tartma işleminde kullanılmış olduklarını ifade etmek mümkündür. Dördüncü ağırlık Smyrna Tiyatrosu'nda gerçekleştirilen etkinlikler çerçevesinde yapılan alışveriş ve/veya kontroller için kullanılmış olmalıdır.

Kaynakça

Antik Kaynaklar:

Lydos Ionnes: Romalıların Devleti'nin Makamları Hakkında, I. Cilt, Akron 5, (Çeviri: Fatih Onur), Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2013.

Modern Kaynaklar:

ACARA ESER, M., 2003.
“Bizans Dönemi”, (Ed.) Garo Kürkman, *Suna – İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü Koleksiyonu, Anadolu Ağırlık ve Ölçüleri*, İstanbul, 2003: 33-48.

DAĞLI, Y. / KÜRKMAN, G., 2003.
“Osmanlı Coğrafyasında Kullanılan Yerli ve Yabancı, Günümüz ve Tarihi Ağırlık, Uzunluk, Alan, Hacim ve Halk Ölçü Birimleri ile Ölçü-Tartı Aletleri Sözlük Denemesi”, (Ed.) Garo Kürkman, *Suna – İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü Koleksiyonu, Anadolu Ağırlık ve Ölçüleri*, İstanbul, 2003: 334- 417.

DAVIDSON, G. R, 1952.
The Minor Objects, Corinth Vol. XII, Princeton, New Jersey, 1952.

ERSOY, A.,/KAYA, N./SELÇUK, S./ ESEN, V., 2014 (a).
“Antik Smyrna/İzmir, 2011- 2013” 36. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, 2. Cilt, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayın No: 3446-2 Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayın No: 167-2, Ankara, 2014: 17-34.

ERSOY, A. / ÖNDER, M. / TURAN, H., 2014 (b).
Antik Smyrna Sikkeleri: 2008-2012, İzmir 2014.

ERSOY, A., 2015.
Büyük İskender Sonrasında Antik Smyrna (İzmir), İBB Kent Kitaplığı 106, İzmir 2015.

GWIAZDA, M., 2011-2012.
“Economy of The Settlement in Jyeh”, *Archeologia* 62-63, 2011-12: 31-44.

LANG, M. / CROSBY, M. 1964.
Weights, Measures and Tokens, The Athenian Agora, Volume X, Princeton, New Jersey, 1964.

NIKOLANTONAKIS, K., 2006.
“Weights and measures: The Greek efforts to integrate the metric system”, *The Global and the Local: The History of Science and the Cultural Integration of Europe*. Proceedings of the 2nd ICESHS (Cracow, Poland, September 6 - 9, 2006) (Ed. M. Kokowski), Poland, 2007: 456- 462.

ÖZTÜRK, H. S., 2006.

“MÖ II. – MS IV. Yüzyıllarda Likya-Pamfilya Bölgesinde Kırsal Alan Güvenliđi”, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, İstanbul, 2006.

QUATEMBER, U., 2010.

“Marmorinventar”, (Hrsg. Krizinger, F.), *Hanghaus 2 in Ephesos, Die Wohneinheiten 1 und 2, Forschungen in Ephesos, VIII/8*, Wien, 2010: 649- 655 (Tafel 276-279).

TEKİN, O., 2015.

Ege Dünyasında Terazi Ağırlıkları Klasik ve Hellenistik Dönemler, Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü, Ege Yayınları, İstanbul, 2015.

TEKİN, O., 2016.

“Yakındoğu Uygarlıklarından Bizans’a Terazi ve Terazi Ağırlıkları”, *Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Haberler* Sayı: 42, 2016: 2-11.

WALDEMAR, D., 1938

1938. *Le mobilier délien*, Exploration Archéologique de Délos, XVIII, 1.